

PLANINSKA MISEL ČRNIH REVIRJEV

TINE LENARČIČ

Planinsko društvo Trbovlje slavi že vse letošnje leto svoj 80. rojstni dan. Ustanovljeno je bilo 8. decembra 1912 v dvorani Ane Forte na Vodah kot Trboveljska podružnica Slovenskega planinskega društva. Ustanovljena je bila kot ena izmed 24 takratnih podružnic SPD na Slovenskem v tedanji avstroogrski monarhiji. Vsa letošnja dela, vse akcije in prireditve so bile namenjene počastitvi tega visokega jubileja, tako številni izleti, predavanja, obnova planinskega doma na Mrzlici (1122 m), filatelistična razstava na temo Gorski svet in varstvo okolja doma in po svetu, nočni pohod z baklami na Mrzlico, slikarska razstava v likovni galeriji Trbovlje v Delavskem domu s planinskimi motivi, objave in intervjuji v Radio Trbovlje in časopisu Zasavc, pregled zgodovine društva na kabelski TV Kanal 10, slavnostna seja društva in osrednja prireditev s koncertom domačih pevskih zborov ob sodelovanju Glasbene šole Trbovlje pa bo 11. decembra 1992 zvečer v gledališki dvorani Delavskega doma Trbovlje.

Po vsej verjetnosti bo do tega datuma izšla drobna brošura s kratkim orisom dela in uspehov PD Trbovlje.

OPERETA »V KOCBEKOVI KOČI«

Trboveljska planinska organizacija je ena od najstarejših če ne celo najstarejša telesnokulturna organizacija v Trbovljah. Takratno društvo je štelu okoli 50 članov. Za predsednika so izvolili **Jurija Naglava**, rudniškega nameščenca. Na ustanovnem obnem zboru so pripravili skioptično predavanje. Sicer pa so bili takrat najpomembnejši člani tega društva poleg J. Naglava še **Jože Mahkovec**, **Karel Režun**, **Andrej Oset**, **Franc Dreo**, **Jože Prelogar** in še kdo. Podružnico SPD v Trbovljah so ustanovili z namenom, da se rudarji in drugi občani narodnostno prebude, šlo pa je tudi za to, da ljudje začno obiskovati bližnje hribe organizirano in da se širi medsebojno tovarištvo ter goji družabnost. Nemški vpliv v takratnih Trbovljah je bil zelo pomemben, saj so Slovenci v glavnem opravljali le fizična dela, uradnikov, trgovcev ali učiteljev iz vrst Slovencev pa je bilo razmeroma malo.

Kmalu po ustanovitvi podružnice SPD v Trbovljah so pričeli markirati pota na bližnje vrhove Mrzlica, Kum, Sv. planina, prirejali so družabne prireditve, tako na primer planinski semenj, planinski ples, predavanja in podobno. Lotili pa

so se tudi uprizoritve izvirne slovenske operete »V Kocbekovi koči«.

Sicer pa so Savinjšani še pred ustanovitvijo Podružnice SPD v Trbovljah postavili in leta 1899 odprli na Mrzlici (1122 m) za potrebe planincev prvo planinsko kočo v Zasavju. Poimenovali so jo po **Janezu Hausenbichlerju**, nekdanjem županu Žalca in začetniku savinjskega hmeljjarstva, častnem županu več savinjskih občin. Otvoritev te koče so se udeležili tudi planinci iz Trbovelj. Leta 1928 jo je prevzela Trboveljska podružnica SPD. Pogorela je 6. julija 1942.

Planinska misel in planinska dejavnost se je zelo razmahnila na različnih področjih dela - na gospodarskem, markacijskem, smučarskem, fotografskem, izletniškem, kulturno-propagandnem, mladinskem, vzgojnem, naravovarstvenem, alpinističnem in še na drugih.

Na gospodarskem področju se je društvo uveljavilo z gradnjo, vzdrževanjem in oskrbovanjem planinskih koč in domov - leta 1931 so dogradili in odprli nov planinski dom na Mrzlici (ta je 6. julija 1942 pogorel), leta 1946 je bila zgrajena nova planinska koča na Mrzlici, ki so ji dodali dogradili še depandanso in napeljali elektriko iz doline - in ko je ta koča postala pretesna, nefunkcionalna, napadla pa jo je tudi goba, so na isti lokaciji zgradili v letih 1961-63 nov, zidan in prostoren planinski dom. Poimenovali naj bi ga po **Tonetu Sterniši** kot najzaslužnejšem za zgraditev tega doma, vendar je to sam odklonil.

GOSPODARSKA IN ŠPORTNA DEJAVNOST

Hkrati z začetkom gradnje novega doma je društvo pričelo graditi tudi štiri kilometre dolgo cesto od Podmeje do Mrzlice in jo je tudi dogradilo ter usposobilo za motorni promet. Dotedanjo planinsko kočo v leseni izvedbi pa so znova postavili na Štorovi ravni na Mrzlici na lokaciji, na kateri je stala koča predvojnega Turističnega društva Prijatelj prirode. Kočo je društvo imenovalo po **Leopoldu Majdicu** Poldetova koča - po znanem in zaslužnem planincu iz Trbovelj.

V letih 1947/48 je društvo v celoti obnovilo svojo drugo planinsko kočo, na Kumu (1220 m), in jo v začetku septembra leta 1948 tudi odprlo, vključno z depandanso. Leta 1950 jo je PD Trbovlje v celoti brezplačno z vsemi nepremičninami in premičinami ter zalogo jedil in pijač odstopilo novo ustanovljenemu PD Kum-Trbovlje.

Planinska koča na Mrzlici (1122 m)

PD Trbovlje je sodelovalo z delom svojih sredstev in delom svojih članov pri zgraditvi Zasavske koče na Prehodavcih v Julijcih v letih 1952-54, pomagalo pa je seveda pri gradnji in vzdrževanju še nekaterih drugih planinskih koč in domov ter bivačkov.

Društvo je z delom svojih članov nadelalo in markiralo številne planinske poti na Mrzlico, Kum, Sv. planino ter v smeri do Šmohorja, Kala in Čemšeniške planine. Te poti vzdržuje in obnavlja še sedaj. Sodelovalo je tudi prav pri začetkih uvajanja, markiranja in vzdrževanja Zasavske planinske poti od Kumrovca do Kuma, se pravi od leta 1956 dalje.

Izletniška dejavnost je ena od osnovnih dejavnosti v društvu. Vsako leto organizira društvo številne ture v nizko- in sredogorje, pa tudi v visokogorje, vsako leto tudi prek sto izletov, vključno z mladinskimi, udeležuje pa se jih več tisoč mlajših in starejših planincev.

Organizirana smučarska dejavnost se je začela 8. januarja 1929, ko je bil ustanovljen smučarski odsek pri PDT. Odsek je vzgojil številne smučarje, tudi tekmovalce. Deloval je do leta 1941, to je do okupacije, po letu 1945 pa se je oblikoval kot samostojno smučarsko društvo.

Naj omenim, da se je začela pri PDT organizirana fotoamaterska dejavnost leta 1931. Planinci-fotografi so posegali na razstavah po najvišjih priznanjih za dosežene uspehe, tako doma kot tudi na tujem. Delovati je ta sekcija prenehala z okupacijo, po letu 1945 pa se je ta dejavnost vključila v Ljudsko tehniko.

Zelo znani so tudi trboveljski alpinisti. Leta 1948 je bil pri PDT ustanovljen AO. Z leti se je dejavnost tega odseka zelo razmahnila. Prejemali so visoka priznanja za dosežene uspehe.

Pod vodstvom dolgoletnega načelnika odseka **Janeza Bizjaka** so leta 1978 organizirali alpinistično odpravo zasavskih alpinistov na Grenlandijo. Tu so splezali na nekatere vrhove, ki do takrat še niso bili osvojeni in so jim dali naša domača imena, med njimi tudi Slovenija, Trbovlje in druga. Udeleževali so se tudi odprav v Himalajo, odprli vrata v Patagonijo in njen gorski svet z vzponom na Fitz Roy, v steni tega imajo tudi prvenstveni vzpon oziroma smer, in na Cerro Torre. Številne vzpone so opravili tudi v zahodnem gorskem svetu. Med najboljšimi so tudi športni plezalci in jadralni padalci. Trije člani AO so bili proglašeni za najboljše športnike Trbovelj.

POMEMBNO KULTURNO POSLANSTVO

Posebno mesto v društvu imata vzgoja in izobraževanje. Mlade planinske kadre društvo izobražuje v planinskih šolah in na tečajih. Skoraj vsako leto organizirajo planinsko šolo za mlade in odrasle, alpinistično šolo, plezalno šolo, občasno pa tudi šole za planinske vodnike. Številni mentorji so se udeležili planinskih mentorskih tečajev, mladi pa tečajev za mladinske vodnike za poletne in zimske razmere, tečajev za inštruktorje ipd. Pripravili so številna predavanja.

Nadvse pomembno mesto v društvu ima mladinski odsek. V njem so zajeti vsi mlajši člani. Organizirani so v vseh pedagoških enotah Osnovne šole Trbovlje, pa tudi v vseh srednjih šolah. Vsako leto pripravijo skupaj z mentorji števne izlete, predvsem na bližnje, pa tudi daljne vrhove. V zadnjih letih deluje takšna skupina v vrtcih. Vsako leto pripravijo tudi planinsko šolo, organiziranih pa je bilo tudi več planinskih mladinskih taborov v različnih alpskih dolinah. Znane so tudi mladinske planinske

prireditve, tekmovanja, nastopi, kvizi in podobno. Na tisoče mladim je društvo s svojimi člani, mentorji in vodniki omogočilo, da so iz leta v leto stopali na planinske vrhove v naši domovini in na tujem. Večina mladih planincev je ostala zvesta goram tudi v kasnejših letih.

Kulturno propagandni odsek tega društva organizira vsako leto več planinskih in potopisnih predavanj, koncerte in proslave ter umetniške razstave s planinsko tematiko, filatelistične razstave, priložnostno izdaja publikacije, razglednice, prospekte, značke, nalepke, pogoste so objave v radiu Trbovlje in časopisih ter revijah, propagira prostovoljno delo itd. Društvo ima urejeno bogato fototeko z več kot 4300 fotografijami različnih planinskih dejavnosti. - Svoje mesto ima odsek za varstvo narave in okolja, ki ima v svojem sestavu tudi gorsko stražo. Planinske poti je treba kar vsako leto očistiti, prav tako tudi okolico planinskih domov navla-

ke. Naloge gorske straže pa so tako znane. Odsek je v preteklosti skrbel tudi za pogodbitve na območju Mrzlice.

Markacisti že dolga leta skrbe za markirano pota na Mrzlico, Sv. planino oziroma Partizanski vrh, do Čemšeniške planine, deloma do Kala in do Šmohorja. Tu pa je tudi skrb za vzdrževanje in označbo Zasavske planinske poti, ki poteka po tem območju.

Na kratko je zelo težko opisati in navesti številne podatke. Zgodovina PD Trbovlje je namreč zelo bogata in pomembna ne le za Trbovlje in njihove občane, pač pa tudi za Revirje in Slovenijo. Mnogo je bilo narejenega, mnogo še bo, če bodo imeli člani še naprej dosti dobre volje, moči in sredstev, ki naj bi jih dala družba prek občine in podjetij, pa tudi posameznikov. Bogato tradicijo planinskega izročila, ki ga trboveljski planinci vztrajno bogate iz leta v leto, je treba nadaljevati in v tem ne smemo zaostajati.

O PLANINSKI PROSLAVI, POLITIKI IN DEMOKRACIJI

ŠE POMNITE, TOVARIŠI?

URŠKA STRITAR

Pred 14 leti so pri nas vladali drugačni časi, pred 14 leti smo praznovali 200-letnico prvega vzpona na naš Triglav, pred 14 leti sem bila tudi jaz precej mlajša in brez sivih las. Vsako nedeljo sem tekala po gorah, med delavniki vzgajala cicibančke v vrtcu, vsak dan pisarila možu v kranjsko vojašnico in prebedela marsikatero noč pri tipkanju svojih planinskih dogodivščin. Lepo je bilo takrat. Takrat skoraj ni bilo Planinskega vestnika, kjer ne bi morila bralcev s svojimi doživljaji. Prav rada se spominjam svojega mentorja **Tineta Orla** in njegovih latinških izrekov, s katerimi je skoraj vedno končal bodrilne besede. Po nekaj letih objavljanja so me povabili v Kulturno komisijo pri Planinski zvezi Slovenije. To je bila zame velika čast, ki sem jo odgovorno in zagnano sprejela. Plaho in nesproščeno sem sedela na naših sestankih: tako mlada in življenjsko nevedna med pomembnimi imeni in bradami slovenskega planinstva.

Tisto leto pa ni bilo navadno leto; čakalo nas je nekaj velikega, enkratnega. V veliki dvorani kina Union v Ljubljani smo morali pripraviti veličastno, a vendar poceni proslavo ob 200-letnici prvega vzpona na našega gorskega prvaka. Kulturniki smo pošteno zagrabili za delo, vsak na svojem koncu, kjer je vedel in znal.

Ponudila sem se, da bom skušala preskrbeti mešani pevski zbor - brez **Jakoba Aljaža** in njegovih pesmi tudi takrat ni smelo biti pravega planinskega jubileja (pa čeprav je bil duhovnik). Pomagala mi je kar moja mami, ki je že dolga

leta prepevala v zboru Glasbene matice Slovenije. Nastop v polni Unionski dvorani bi osrečil vsakega predanega pevcu in pevovodjo. Takratni dirigent maminega zbora je menil, da bi šlo brez honorarja, skrbela pa ga je slaba pripravljenost pevcev. Zato je velikodušno ponudil udeležbo svojega drugega, veliko boljšega zbora Consortium Musicum. Zadovoljna sem bila, da sem dobila dobre izvajalce. Moj predlog so sprejeli tudi »kulturniki« PZS, s tem pa smo si nakopali neznanski kup težav. Nenadoma smo se znašli v politični godlji, ki je nismo niti želeli, niti iskali.

Čez nekaj dni pa je zares počilo. Še danes ne morem pozabiti tistega dopoldneva. Prav mirno in prijetno sem se igrala s svojimi malčki v službi, ko je potrkalo na vrata igralnice in v sobo je pokukal velmož iz naše komisije. Prav strog in resen je bil videti, le s težavo je zadrževal jezo. Njegove oči in besede so besno obtoževale:

»To, kar si naredila, je nezaslišano, pravi politični škandal! Kako si si upala povabiti dirigenta z nezaželeno krščansko preteklostjo in pevce, ki prav pogosto pojejo v cerkvah? Vse si uničila, le s težavo bomo zlezli ven iz nevšečnosti. Ne vem, kaj bo zdaj. To ni le nesreča zate in za vse nas, ampak za vso našo najbolj množično organizacijo!«

Obtožbe, obtožbe, same obtožbe! Postala sem grozovit grešnik, ki se mu podirajo tla pod nogami. Bolj ko sem premišljevala, manj sem razumela. Dobrega petja in umetnosti pač nisem hotela mešati s slepo naravnostjo takratnih samoupravnih oblasti. V svoji mladostni